

Αλέκος Αλαβάνος*

Η Αριστερά χρειάζεται να φύγει πέρα από το Μάαστριχτ

Η συνθήκη του Μάαστριχτ εδώ και πάνω από ένα χρόνο βρίσκεται στο επίκεντρο των εξελίξεων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, αλλά είναι και κεντρικό θέμα συζήτησης μέσα στην Ευρωπαϊκή Αριστερά.

Η συνθήκη αυτή είχε τη μαγική ιδιότητα να διχάσει όλες σχεδόν τις πολιτικές δυνάμεις στις κοινοτικές χώρες. Ήταν πολύ χαρακτηριστική η συζήτηση που διοργάνωσε το κανάλι TF1 της γαλλικής τηλεόρασης δύο μέρες πριν το γαλλικό δημοψήφισμα, έχοντας χωρίσει τους συμμετέχοντες σε δύο πτέρυγες, ανάλογα με το «ναί» ή το «όχι». Στην πρώτη βρίσκονταν εκπρόσωποι του σοσιαλιστικού, του γκωλικού, του ζισκαρικού κόμματος. Στη δεύτερη πτέρυγα κάθονταν πάλι εκπρόσωποι του σοσιαλιστικού, του γκωλικού, του ζισκαρικού κόμματος, αυτή τη φορά μαζί και με τους αντιπροσώπους του ΚΚ Γαλλίας και του Εθνικού Μετώπου του Λεπέν. Ο κύριος λόγος γι' αυτή τη γενικευμένη σύγχυση είναι ότι οι εξελίξεις της μεταψυχροπολεμικής πραγματικότητας βγαίνουν πια έξω από τα παραδοσιακά ιδεολογικά στερέωτα με τα οποία είχαν συνταχθεί μεταπολεμικά οι πολιτικές δυνάμεις της Ευρώπης.

Ο κατακερματισμός αυτός παρουσιάστηκε έντονα στις αριστερές δυνάμεις της Ευρώπης. Το Κόμμα Δημοκρατικής Αριστεράς της Ιταλίας και ο Συνασπισμός της Ελλάδας τάχθηκαν υπέρ της Συνθήκης, η Δημοκρατική Αριστερά της Ιρλανδίας και το ΚΚ Πορτογαλίας ενάντια, η Ενωμένη Αριστερά της Ισπανίας πήρε μια ενδιάμεση θέση, το Λαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα της Δανίας στο πρώτο δημοψήφισμα ήταν κατά, στο δεύτερο υπέρ.

Αυτή η πολυδιάσπαση της ευρωπαϊκής αριστεράς καθηλώνει τις δυνάμεις της σε μια εποχή κρίσιμη για το μέλλον της ηπείρου μας, όταν ακόμα και το ερώτημα «Πόλεμος ή Ειρήνη» παραμένει ανοιχτό, όπως δείχνουν τα δραματικά γεγονότα στην πρώην Γιουγκοσλαβία.

Το έλλειμμα συντονισμού συμπληρώνεται το έλλειμμα εναλλακτικών πολιτικών, καθιστώντας ακόμα πιο δύσκολα τα πράγματα για την Αριστερά.

Από την υπογραφή, όμως, της Συνθήκης για την Οικονομική, Νομισματική και Πολιτική Ένωση στο Μάαστριχτ έχει παρέλθει ήδη σημαντικός χρόνος πλούσιος σε εξελίξεις. Η Αριστερά πρέπει να τις συνεκτιμήσει στην προσέγγιση της συνθήκης και να προχωρήσει σε μια προσπάθεια δυναμικής σύνθεσης των απόψεών της.

ΠΡΩΤΟΝ: Η Συνθήκη, αλλά και γενικότερα οι διαδικασίες της ευρωπαϊκής ενοποίησης, αποδείχθηκε ότι δεν βρίσκουν νομιμοποίηση σε μεγάλα τμήματα της

* Ο Αλέκος Αλαβάνος είναι Ευρωβουλευτής του Συνασπισμού

κοινωνίας των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Τα μέτρα για την Ευρώπη των Πολιτών αποδείχθηκαν ανεπαρκή και επιπόλαια. Οι ροές άδειες οδήγησης και τα μπορντό διαβατήρια, όσο μεγάλη και αν είναι η πρακτική τους χρησιμότητα, δεν μπόρεσαν να αναδειχθούν ως αντίβαρο της ανεργίας, της κοινωνικής διάσπασης, της εισβολής των απελπισμένων οικονομικών προσφύγων από Ανατολή και Νότο, της κρίσης αξιών και προοπτικής που πλήττει την Ευρώπη από τις αρχές της δεκαετίας του '90.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ: Ποτέ ίσως στα τελευταία χρόνια, ακόμα και στη φάση της μεγάλης στασιμότητας της ΕΟΚ μεταξύ των δεκαετιών '70 και '80, η ιδέα της «Ευρώπης» δεν υπήρξε τόσο μετέωρη και τόσο αμφίσημη: καθολική Ευρώπη ενάντια σε ορθόδοξη Ευρώπη, ευρωπαϊκό κέντρο απέναντι σε μια αχανή και ακυβέρνητη ευρωπαϊκή περιφέρεια, Ευρώπη των Εθνών απέναντι σε μια συγκεντρωτική ομοσπονδία. Το πέσιμο των τειχών έβγαλε την Ευρωπαϊκή Κοινότητα από την ασφαλή οριοθέτησή της μέσα στα σύνορα του ΝΑΤΟ, τα προβλήματα των πρώην αντιπάλων της άρχισαν να γίνονται και δικά της πλέον προβλήματα.

ΤΡΙΤΟΝ: Η συνθήκη του Μάαστριχτ είχε επίσης την πρωτοφανή σχεδόν ιδιότητα να αναθεωρηθεί πριν σχεδόν επικυρωθεί. Αυτό στην πραγματικότητα έγινε με τις ειδικές ρυθμίσεις για τη Δανία, όσο κι αν στις Βρυξέλλες δεν θέλουν να το παραδεχτούν για να μην κλονιστεί συνολικά η συνθήκη.

ΤΕΤΑΡΤΟΝ: Μέσα σε λίγους μήνες τέθηκε σε αμφισβήτηση ο ίδιος ο πυρήνας και η κεντρική φιλοσοφία της συνθήκης του Μάαστριχτ. Άξονας της συνθήκης είναι το ενιαίο νόμισμα και οι σταθερές ισοτιμίες στην πορεία για την εγκαθίδρυσή του, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, οι ενιαίες δημοσιονομικές πολιτικές. Πρόκειται για την αντίληψη που βίαια σχεδόν επιβλήθηκε από την Κυβέρνηση της Γερμανίας και αποτελεί εξαγωγή της παραδοσιακής πολιτικής της για σκληρό μάρκο. Οι τρεις φάσεις για την νομισματική ενοποίηση είχαν στηριχτεί στην ομαλή, σχεδόν, εξέλιξη των συναλλαγματικών ισοτιμιών στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος όλα τα τελευταία χρόνια.

Η μεγάλη νομισματική θύελλα που μεσολάβησε μετά τη συμφωνία του Μάαστριχτ και πριν την επικύρωσή της εξανάμισε τη νομισματική αυτοπεποίθηση, καθιστώντας προβληματικό τον ίδιο τον πυρήνα της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Τα νομίσματα της Ιταλίας και της Βρετανίας όχι μόνο δεν ενίσχυσαν τη θέση τους μέσα στο σύστημα των ισοτιμιών, αλλά αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν από αυτό κλονίζοντας την ίδια την αξιοπιστία του. Μετά λίγους μήνες, τα νομίσματα της Ισπανίας και της Πορτογαλίας υπέστησαν μια μεγάλη υποτίμηση, πάνω από 6%. Όλο και λιγότερες χώρες θεωρούνται πια ικανές να ικανοποιήσουν, στο τέλος της δεκαετίας, τα αυστηρά κριτήρια που έχει θέσει η Συνθήκη.

ΠΕΜΠΤΟΝ: Ανάλογα φαινόμενα παρατηρούνται και στον δεύτερο από άποψη βαρύτητας τομέα της συνθήκης του Μάαστριχτ, την κοινή εξωτερική πολιτική. Η πολιτική συνεργασία δοκιμάστηκε ιδιαίτερα στο θέμα της Γιουγκοσλαβίας, που έχει αναδειχθεί σε κεντρικό στοιχείο της κοινοτικής εξωτερικής πολιτικής. Οι 12 αντί να διαμορφώσουν μια κοινή πολιτική, υποτάχθηκαν στα τελεσίγραφα της Γερμανίας. Οι μεσολαβητικές τους προσπάθειες, μονομερείς κατά των Σέρβων, οδήγησαν στο

αδιέξοδο και στη ραγδαία επιδείνωση της κρίσης. Και σήμερα έρχονται οι ΗΠΑ να καλύψουν το κενό της ευρωπαϊκής πολιτικής με την προσφυγή στις παραδοσιακές μεθόδους της επέμβασης.

Η μακρά, όπως αποδεικνύεται, πορεία επικύρωσης του Μάαστριχτ, βρίσκει μια Ευρωπαϊκή Κοινότητα σε κατάσταση βαθιάς κρίσης. Η συνθήκη του Μάαστριχτ δίχασε και διέσπασε τις δυνάμεις που την στήριξαν. Τροποποιήθηκε πριν καν επικυρωθεί. Στερείται νομιμοποίησης από ευρύτατα τμήματα της κοινωνίας. Κεντρικοί άξονες των πολιτικών της δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν. Το πρόβλημα της βαθιάς μεταρρύθμισης στην πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης είναι ανοικτό.

Θα ήταν λάθος για την Αριστερά να αυτοεγκλωβιστεί σε ένα στείρο και εσωστρεφές παιχνίδι αλληλοεπικρίσεων για τη στάση απέναντι τη συνθήκη και να αγνοήσει το ευρύ πεδίο κοινωνικής παρέμβασης που έχει ανοιχτεί. Η Αριστερά, συνεχίζοντας τις συζητήσεις για την ίδια τη συνθήκη, πρέπει επιτέλους να φύγει μπροστά, με ένα πρόγραμμα ριζοσπαστικών μεταρρυθμίσεων όχι μόνο στη Συνθήκη, αλλά στην όλη διαδικασία της ολοκλήρωσης. Το πρόγραμμα αυτό πρέπει να αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα. Στο χώρο μιας εναλλακτικής φιλοσοφίας για την οικοδόμηση μιας ευρύτερης δημοκρατικής, κοινωνικής και οικολογικής Ευρώπης στη δύσκολη μεταψυχροπολεμική πραγματικότητα. Και στο χώρο των άμεσων πρακτικών παρεμβάσεων της καθημερινής πολιτικής, που αποτελούν μια σειρά από μάχες με μεγάλη σημασία για την τελική έκβαση της ευρωπαϊκής πορείας.

Για την Ευρωπαϊκή Αριστερά, έτσι, αναδειχνεται η δυνατότητα επανασύνθεσης, αναβάπτισης μέσα στις δυνάμεις της κοινωνίας, ανάδειξης οραμάτων, αξιών και πρακτικών πολιτικών λύσεων μέσα στη σημερινή Ευρώπη της κρίσης. Το ερώτημα είναι αν έχει και την ικανότητα να την αξιοποιήσει.

